

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG ÉVI KÖZGYŰLÉSE.

Társaságunk évi közgyűlését 1923. nov. 3-án d. e. tartotta meg Kolozsváron Ferencz József püspök úr elnöklete mellett dr. Ferenczy Géza főgondnok úr, a Társaság igazgatója, a teljes számú elnökség s mintegy ötven (50) tag jelenlétében, Tekintettel az idő rövidségére, mely a Társaság rendelkezésére állott, a választmányi gyűlés is ugyanekkor tartódott meg.

1. Püspök úr, mint elnök melegen üdvözölte a megjeleneket és különösen a Társaság igazgatóját, ki évközben fáradtságot nem ismerő ügybuzgósággal intézte a társasági ügyeket. Ezzel a közgyűlést megnyitotta.

2. Dr. Kiss Elek titkár jelenti, hogy az U. I. T. munkássága ez évben is részint Kolozsváron, részint a vidéken folyt le és pedig Kolozsváron a Dávid Ferenc Egylettel kapcsolatban a téli és tavaszi vasárnapdélutáni vallásos összejöveteleken, mely alkalmakkor 232 leu perselypéNZ gyűlt be a társaság javára, Ez évben megkezdették Kolozsváron a szakosztályi üléseket is, febr. 2-án dr. Borbély István és febr. 23-án dr. Varga Béla választmányi tagok tartalmas felolvasásával. Ez irányú tevékenység folytatása elhatározottat.

Vidéken vándorgyűléseket tartottunk és pedig Sepsiszentgyörgyön, Árkoson, Bölönben, Vargyason, Nyárádszentlászlón és Székelykálón egyet-egyét. E vándorgyűlések alapítói díjakban mintegy 4500 leu tiszta bevételt eredményeztek a Társaságnak. Szereplőinknek annak idején köszönetet mondtunk s azt e helyen is megismételjük, kiemelvén azt, hogy társaságunk igazgatója s Útő Lajos dombói lelkész afia még útiköltségeikben sem számítottak fel semmit. Tisztelettel kérjük azon lelkész fiait, akik a jövőben fogadhatják Társaságunkat egyházközségükben, hogy ilyen irányú szándékukat jelentsék be minél hamarább a titkárhoz. Társadalmi tevékenysége mellett az U. I. T. kiadta a *Keresztény Magvetőt* Vári Albert és dr. Borbély István afiai szerkesztésében, kiadta továbbá a *Unitárius Ének és Zeneközlöny* első számát s égisze alatt jelent Dr. Kiss Elek fordításában Dr. Carpenternek összehasolító-vallástudományi könyvecskéje: *A kereszténység helye a világ vallásai között* címen. A Társaság részéről a fordítást Csíffó Salamon és Vári Albert afiai bíralták felül. Fájdalommal emlékezünk meg néhai dr. Költő Gábor tiszteletbeli alelnökünkről,

ki unitárizmusával s Társaságunk fejlődéséért való buzgó törekvésével olyan példát állított előnkbe, amilyenre e nagy időknél valóban szüksége van. Legyen áldott emléke.

Gyűlés titkár jelentését helyesléssel veszi tudomásul s elnök kéri Gálffy Zsigmond pénztárost jelentése megtételére.

Pénztáros megvizsgálta számadásait felolvassa, melyekből kiténik, hogy jelenleg az U. I. T.-nak 38.370 leu 32 bani készpénze van takarékpénztári betétkönyvekben elhelyezve.

Dr. Ferenczy Géza igazgató a számadásokkal kapcsolatban javasolja, hogy a Társaság készpénzét az ő személyes felelőssége mellett ipari vállalatban gyümölcsöztesse, mert ott sokkal biztosabb értékének megmaradása, illetve emelkedése. Közgyűlés ennek meghatározása mellett a számadásokat jóváhagyólag tudomásul veszi, elfogadja s köszönetét fejezi ki Gálffy Zsigmond pénztárosnak buzgóságáért.

Kéri elnök főtitkárt a pályázatok eredményének előterjesztésére.

Dr. Borbély István főtitkár jelenti, hogy az U. I. Társ. 1923. évi pályázatai általában sikerrel jártak.

a) A „bűnbánati imák” című pályatételre beérkezett egy pályamű. Jelige: Egy az Isten. Csifó Salamon és Vári Albert bírálók véleménye e műről a következő: Ha az imákat csak általános szempontból, nem mint specialis célt szolgáló imákat tekintjük, hiányaik mellett is elég jóknak mondhatjuk. Főleg azért, mert írójuk igyekszik jó gondolatokat vinni be azokba és külső alakot is megtartani. Nagy hiány azonban az, hogy a legtöbb imában nincs egy központi gondolat, a mely köré a többiek csoportosulnának s így az imák szétáradozók lesznek. Mint bűnbánati imákban több töredelmességnek, a bűn mélyebb érzetének és a megtisztulás erősebb vágyának kellett volna megnyilatkoznia. Mint karácsony előtti nagy héten mondandó imáknak elő kellene készíteniök a híveket a karácsonyi emlék által képviselt új világosságra, a szeretet megvalósulására, ennek eredményeire s a régi életnek egy új élettel való átalakulására. Ezeket író nem tudja kellően hangsúlyozni és munkálni imáiban.

Az imák irálya minden törekvés mellett is nem elég gördülékeny, sőt több helyen darabos, inkább a száraz gondolatoknak, mint a meleg és benső érzelmeknek a kifejezője.

A művet pályadíjra nem ajánlhatjuk, de mint szorgalmi díjat, a *pályadíj felét* írónak kiadni javasoljuk.

Közgyűlés szorgalmi díj címen az egész díjat (100 leu) kiadni javasolta. A díjat Nagy Béla segesvári lelkes nyerte.

b) „Irándó egy karácsonyi ének” c. pályatételre egy pályamunka érkezett „Ma született a Messias” jeligével.

Ürmösi Károlyné és Pálffy Márton bírálók szerint mint vers föltétlenül figyelmet érdemel. Szép alapgondolata van, könnyedén versel, a fölépítés és a belső szerkezet is kifogástalan, sőt szerencsés. Diadalmi éneknek azonban kissé fanyar a

hangja : inkább elmélkedés, mint szárnyalás, A szeretet ünnepe-n melegebb akkordokat kellene megütnie s főleg több, sokkal több élő hitel. Egy kis áhitat is elkelt volna, enélkül nem egyházi ének. A jutalomra azért — tekintettel a száraz, szűk esz-tendőre is — érdemes.

A 100 leu pályadíjat *Bencze Domokos* nyerte Homoród-szentpálról.

c) „*A vallás szerepe a mai társadalmi életben*“ című tételre egyetlen pályamű érkezett, melynek jeligéje : „Hozsanna az Urnak“. Vári Albert és dr. Kiss Elek bírálók szerint : Szerző mindenek előtt meghatározza a vallás fogalmát s főbb vonásokban megállapítja annak az egyházhoz és teológiához való viszonyát. Majd történelmi áttekintés útján ismerteti a vallásnak a múltban gyakorolt befolyását a társadalmi életre. Ezután ismerteti a jelen helyzetet és röviden körvonalazza a jövő kilátásait. Mindezekben bizonyosságát adja annak, hogy a kérdéssel foglalkozott s hogy van érzéke és helyes disztingváló képessége a problema megfejtésére. Azonban mindenütt csak a felszínen mozog s nagy általánosságokban szól a kérdéshez. Különösen nélkülözzük a lélektani megalapozást, a vallásnak az erkölcsi élethez való viszonya kifejtését, s az egyéni életre való befolyását. Pedig egyének alkotják a társadalmat s a val-lásnak az egyénre való befolyása nélkül nem lehet megállapí-tani annak társadalmi szerepét. Általában az a benyomásunk, hogy a szerző, akinek szerepe olvasottsága és széles látóköre a dolgozattól kiérezhető, nem merült el elég mélyen e nagy jelentőségű kérdés tanulmányozásába. Ezt mutatja a dolgozat külső alakja s irányának néhol a pongyolasága is. Mindezek alapján — bár nagy elismeréssel vagyunk az író szorgalma iránt — de ezt a dolgozatát jutalmazásra nem ajánlhatjuk.

Közgyűlés a bírálat javaslatát elfogadva a díjat ki nem adhatónak határozta.

d) A „*hit- és erkölcs-tani*“ tételre két pályamunka érkezett. Egyik jeligéje : „Ismerd meg és féld az urat s tégy mindenik-kel jót“, a másiké : „Fidem, rectumque colendo.“ Dr Gál Kelemen és Útő Lajos (Kolozsvár) bíráló véleménye a következő : I. Az első a tananyagot két részre osztja s Hittan és Erkölcs-tan címen tárgyalja. Az egész szervezettanból a tanterv sze-rint felölelendő anyagot is az első rész utolsó fejezetében tár-gyalja le. Minden fejezet után a tartalomhoz kapcsolódó tár-gyú éneket közöl, — igen helyesen, mert az énektanítás a tan-terv szerint lényeges része a hitoktatásnak. Gondolkodó, a tárgy-ban kellően jártas ember munkája, melyet a könyv címlapja szerint „Krizsa János : A keresztyén vallás elemei“ c. füzetecske nyomán írt. Mindjárt hozzátehetjük, hogy részletesebb, több tárgyra kiterjedő, mint a forrása, melynek hatását csak a mind-kettőnél közös kérdések tárgyalásánál lehet érezni. Stílusa túl-ságosan tömör, sok ismeretet tesz fel a tanulókról, nem hasz-

nál felvilágosító példákat. A tanító arravalóságát nagyon próbára fogja tenni.

II. A második (tartalomjegyzék hiányzik) Előszavának tartalma nem Előszóba való. Tárgyalási módja könnyebb, közelebb van a gyermek lelkéhez, stílusa könnyen érthető, látszik az egész munkán az a törekvése, hogy a tárgyat minél jobban megértesse a tanulóval. Megvilágosító példái nem mindig szerencsésen vannak választva. Éneket nem kapcsol a tárgyalt anyaghoz. Jézus életét nem, tanításait kissé fölületesen, röviden tárgyalja. Az akarat szabadságának tárgyalása (II-r. 5.) nem meggyőző. Az ember természete c. fejezetében félrevezető az az állítása, hogy az ember jóra való készséggel jött a világra, mert a jóra is, a rosszra is van készsége a világra jött emberben. A gyermekek kötelességei a szülők iránt igen röviden, szűkszavúan vannak tárgyalva, A test erkölcsi tisztasága c. fejezetben az alkoholizmust bővebben tárgyalnám. Az öngyilkosságot következtetlennül tárgyalja, mert egy helyt véteknek minősíti, más helyt meg oda módosítja állítását, hogy minden eset külön bírálendő el. Az egyház szervezeti rész tulságosan rövid és vázlatos; én az egyházközségi gondnok, pénztárnok, kebli tanácsosok, egyháziak kötelességeit részletesebben tárgyalnám. Műve a tárgyak szerint három részre oszlik.

Ha most a kettő közül kell választanunk, meg kell gondolni, hogy egyiknek is, másiknak is van előnye is, hátránya is a másik felett. Az első hátránya az, hogy tulságosan tömör, nem terjeszkedik ki minden olyan kérdésre, amit a másik tárgyal, beosztása hibás (amit azonban könnyen ki lehet javítani), előnye rendszeressége, szabatos stílusa, az énekek alkalmazása; a hátránya: a másodiknak tárgyalásnak néhol felületesége, példáinak nem mindig alkalmas volta, a szervezet vázlatos tárgyalása; előnye: a könnyen érthetőségre való törekvés, egyszerű és világos stílusa.

Megítélésünk szerint a kitűzött pályadíjat egyenlően megosztva mindkettő megérdemli. A tankönyv értékét majd a gyakorlati használhatóság fogja eldönteni. Iskolázottabb ifjúság az elsőt, kevésbbé iskolázott a másodikat fogja eredményesen tanulni.

Közgyűlés a bírálat értelmében az 1000 leu pályadíjat az I-ső pályamű szerzője, Régeni Áron árkosi igazgató-tanító és a II-ik pályamű szerzője, Bencédi Pál lelkész között egyenlő arányban osztotta meg, egyuttal megbizta Elnökségét, hogy a pályaműveket terjessze be az E. K. T.-hoz.

e) „Közéneklésre alkalmas szöveg megzenésítése orgona kísérettel ellátva“ c. pályatételre beérkezett pályaművekről Rezik Károly, zenekonzervatóriumi igazgató és Útő Lajos (kolozsvári) szakvéleménya a következő: 1. sz. „43. zsoltár Alt v. Bariton szóló“ Írója túllépte a pályatétel keretét, mert e mű közéneklésre nem alkalmas. Azonban írója e munkájával nagy

törekvést és tudást mutatott be. 2. sz. *A hála*. Valószínűleg a 43. zsoltár szerzőjének a műve, mert ritmusa és koncepciója ugyanaz, s még kevésbé felel meg a pályatételnek, mert még nagyobb szabású műdal vonós quartett kísérettel. 3. sz. „*Jelige 23.*” Ismert dallam, nagyon egyszerű harmónizálással. Csekély tudással bíró egyén műve lehet, ki nem ismeri még a hangnemek előjeleit sem. Darabját Édurban írja, s előjelnek 3 #-et használ. 4. sz. *Jelige 35 zsoltár*. Harmonizálása rossz, beosztása hibás. Dallamvezetése invenció nélküli. 5. sz. *Jelige „Romlandó cserép, mikor lesz már ép?”* Dallama elég jó, de a harmonizálása rossz. 6. sz. *Jelige „A 137 zsoltár”* Dallamában semmi egyöntetűség nincsen, s harmonizálása gyenge. 7. sz. *Jelige „Esedezés”* Elég megkapó dallam, kár, hogy taktusbeosztása hibás és harmonizálása is egy pár helyen nem jó. 8. sz. *Jelige „Kórál”* Dallama gyenge, tele reminiscentiával, harmonizálása azonban elég jó. 9. sz. *Jelige „Ritmizált kórál”* Dallama igen ismerős. 10. sz. *Jelige „Régi dal, régi dal”* Dallama megkapó, az összes pályamunkák között legegyszerűsabb, egyszerű, harmonizálása is hibátlan. 11. sz. *Jelige „Advent”* Vannak benne ismerős taktusok, vége nem kielégítő.

Ezek után, s az előrebocsájtott észrevételeink után a pályadíjra érdemesnek a 10. sz. „*Régi dal*” jeligés művet tartjuk, mint amely egyháziasságánál, egyszerűségénél fogva legjobban megfelel a pályatételnek, s legalkalmasabb arra, hogy közénélkülsre a nép ajkára kerüljön.

E mellett azonban az 1. sz. 43. zsoltár, bár a pályatétel kereteit túl haladja, de mint műdal értékes alkotás, valamint a 7. sz. „*Esedezés*” jeligéjű műnek szerzőit, mint a pályamunkák közül sikerültebbekét *dícséretre* ajánljuk.

Végül azonban legyen szabad megjegyeznünk annyit, hogy következő alkalommal célszerű lenne a pályatételekkel kapcsolatban kimondani azt is, hogy a pályamunkák idegen kézzel irassanak, mert a jelen pályamunkákról meg lehet állapítani, hogy a 11 mű 3 szerzőé. (1, 3, 7.)

E bírálat alapján a pályadíjat Régeni Áron árkosi igazgató-tanító, a dícséretet ugyancsak ő nyerte.

A jutalmak kiosztása után Közgyűlés a következő határozatokat hozta: A Keresztény Magvetőt küldeni kell ezután is, akiknek küldötték eddig s oda kell hatni, hogy a hátralékok befizettessenek. Elvárja közgyűlés, hogy minden intelligens unitárius ember hozza meg áldozatát irodalmunk e nagy és értékes múltú bajnokának támogatására s épen ezért örömmel üdvözli Kovács Lajos afia javaslatát. (Erről lapunk hirei között részletesen beszámoltunk.) A Keresztény Magvető előfizetési díját 1924. jan. 1-től kezdődőleg 100 leuban s a társasági rendes tagsági díjakat 50 leuban állapítja meg Közgyűlés.

Közgyűlés kisorsolja a következő választmányi tagokat: Bölöni Vilmos, Csifó Salamon, Gvidó Béla, Dr. Gelei József,

Dr. Borbély Ferenc, Pálffy Márton, Kádár József, S. Nagy László, ifj. Biás István, Gyallay Domokos. Mindeniket azonnal vissza is választja s Dr. Borbély István főtitkár javaslatára a választmányi tagok számát 30 helyett 40-ben állapítja meg közgyűlés és megválasztja v. tagoknak: Dr. Csiki Gábor, Gálfalvi Sámuel, Halmágyi Samu, Péter Lajos, Taar Géza és Utó Lajos (kolozsvári) fiait.

Közgyűlés a jövő évi pályatételek kitűzését Elnökségre bízta. Ezzel a gyűlés véget ér.

Kk.

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG PÁLYATÉTELEI 1924. ÉVRE.

1. Bűnbánati imák a húsvét előtti nagyhét napjaira (reggel és este). Jutalma 100 lei.

2. A túlvilágról való nézetek az 1860 óta nyomtatásban megjelent magyarnyelvű unitárius irodalomban (prédikációkban, imákban, értekezésekben). Jutalma 200 lei.

3. A magyar unitárius egyház történetéből vett tárgyú és szavalásra alkalmas költemény. Jutalma 100 lei.

4. Falusi vallásos összejövetelek alkalmával énekelhető szöveg megzenésítése négyes vegyeskarra, orgonakísérettel ellátva, tekintettel a falusi hanganyagra. Jutalma 200 lei.

A pályaművek 1924 június hó 30-ig küldendők a főtitkárhoz.

A pályaművek idegen kézzel irandók és jeligés levéllel látandók el.

A pályadíjak az 1924. évi közgyűlésen adatnak ki.

Kolozsvár, 1923 dec. 1.

Dr. Ferenczy Géza
főgondnok, igazgató.

Ferencz József
püspök, elnök.

Dr. Borbély István
tanár, főtitkár.